

ТМ	Г. XXXV	Бр. 4	Стр. 1797-1798	Ниш	октобар - децембар	2011.

Приказ дела
Примљено: 5. 6. 2011.

Драгољуб Б. Ђорђевић

ИСТОРИЈСКИ ПРЕДЛОЖАК И РОМАНЕСКНА ОБРАДА*

Чврсти су се разлози испречили испред мене, па нисам могао да одбијем понуду колеге Драгана Митића да учествујем у вечерашњој промоцији. А можда ми овде није место. Шта тек да кажем после дивних излагања госпође Иванке Косанић¹ и колеге Драгише Бојовића²!?

Нисам одгонетнуо зашто је имењак «навалио» да и сам прозборим коју реч.

Да ли због тога што је *машински инжењер*, који залази и у друштвене науке, а ја долазим из тих наука а радим на Машинском факултету и, хтео-нехтео, разабирам нешто и из машинства?

Није ли стога што сам религиолог, тачније социолог религије, а он у својој работи спомиње цркве као објекте и духовна средишта, и оцртава два духовника као кључне ликове?

Можда и зато што поприлично познајем крај у који је смештена радња коју описује. Он, види се из сваког редка, веома љуби свој завичај, ја сам га заволео, што јавно не признати, јер нисам имао избора – постао сам белопаланачки зет. Тако смо се и спријатељили.

Нисам стручњак за разврставање дела, али одговорно тврдим да ово не иде у ниједну рубрику друштвених дисциплина. Није монографија, нити студија, посебно не трактат из историје.

Под Белавом, зналци нека оспоре, јесте историјски роман, покушај романсираног излагања историјских чињеница и дешавања. Подвлачим: *покушај*; јер, не заборавимо, много је тешко извести такво што. Разумљиво да

brkab@junis.ni.ac.rs

* Припремљено у оквиру пројекта *Одрживост идентитета Срба и националних мањина у пограничним општинама источне и југоисточне Србије* (179013), који се изводи на Универзитету у Нишу – Машински факултет, а финансира га Министарство просвете и науке РС.

У међувремену дотерано слово изговорено на промоцији књиге Драгана Митића *Под Белавом* (Бела Паланка, народна библиотека «Вук Караџић», 2011, стр. 196), одржаној 19. маја ове године у Великој сали Универзитета у Нишу.

¹ Позната нишка новинарка, белетристикиња и књижевна критичарка, рођенем Белопаланчанка, писцу књиге предавала *српски језик и књижевност* у белопаланачкој гимназији.

² Наставник *средњовековне књижевности* Филозофског факултета Универзитета у Нишу, широј јавности познатији као главни заговорник оснивања Православног богословског факултета у Константиновом граду.

је главни проблем у *балансу* између историјског материјала, који треба да буде само предложак, и романескне обраде.

Јасно да код нашег писца превладава историјски материјал над романескним извођењем.

Да нема чисто књижевних пасажа, у којима Митић наговештава спитељску даровитост – узгред, упућујем му похвалу за храброст да се окуша у лепој књижевности – поставило би се питање поузданости историјских података. И њиховог тумачења. Тражила би се компетентна литература, наводи ауторитета и архивска грађа. Овако, Драган се мајсторски оградио и може издржати критику историчара: «Драге колеге историчари, нисте у праву, зар не видите да је ово роман.»

«Да, колега Митићу, јесте роман, али више је историја: зар нисте читали Владислава Бајца и *Хамам Балканија*, Зорана Петровића *Камен близнаца*, а поготову Горана Петровића и његову сјајну књигу *Опсада цркве Светог Спаса*? То су примери врских књига са историјским предлошком.»

Било како било, Драган Митић треба да настави у овом смеру и да гаји оно што је започео *Под Белавом*.

Изненађује његов *добар стил*, пише веома лако, течно и читко – што се не би очекивало од представника техничке интелигенције – но ту и тамо има понављања и падова. Било је места за интервенције професионалог лектора, не неког средњошколског професора српског језика.

Речник му је веома разуђен, користи умешно локализме, што ми се изузетно допало, а очигледно да до перфекције познаје црквено-грађевинску терминологију и уопште цркву као сакрални објекат.

Такође је очигледно да књигу није издала професионална издавачка кућа; одатле пропусти у техничком погледу, импресуму и прелому.

Зашто ли је књига каталогизирана у Матици српској, у Новом Саду, а не, како је ред за нас с Југа, у Народној библиотеци Србије. Ето, да се мало нашалимо, до вечерас нисам знао да и Белопаланчанин може бити «војвођански аутомаш»?!

Оно што ћу *упамтити*, не него и преписати, из Митићеве књиге налази се у пасажима којима се указује – кроз уста властелина, па онда монаха Арсенија – на значај сабирања уже породице, шире фамилије и рода. Арсенију је то од одма било јасно, социологији такође, а мени тек како се приближавам крају животног века. Још ме је Митићева књига подсетила на *део-бе* и *раздебе* (Бугари би рекли: *разделбе*), нажалост карактеристику српске историјске вертикале и хоризонтале.

Његова намера да све нас подсети ко смо и шта смо, надајући се да се карактер и идентитет могу поправљати, јесте племенита, али је и просветитељска. То се осећа и у вечерашњем филму³ и посвети на почетку књиге: «*Мом Понишављу, преосталим напаћеним становницима.*»

Нисам сигуран да живимо у времену погодном за просветитељске идеје, као што нисам сигуран ни у то да његови преостали напаћени земљаци имају осећаја и разумевања за учињене пионирске подухвате.

То никако не значи да треба да одустане. *Напротив.*

³ Уз књигу иде и ауторски филм. Драган нас је Митић већ навикао да уз његове књиге увек имамо и филм.